

DOKUMENTY K SENIORSKÉ OTÁZCE

Nejvýznamnější mezinárodní dokumenty vážící se na stárnutí:

- 1982 rezoluce OSN 37/51 Mezinárodní akční plán přípravy na stárnutí („Vídeňský plán“)
- 1991 rezoluce OSN 46/91 přijalo United Nations Principles for Older Persons (Principy Spojených národů pro starší osoby). (www.un.org)
- 1999 Mezinárodní rok seniorů
- 2002 Mezinárodní akční plán přípravy na stárnutí („Madridský plán“) „Společnost přátelská všem generacím“ (<http://www.mpsv.cz/files/clanky/1205/madrid.pdf>)
- 2002 „Regionální implementační strategie pro Madridský mezinárodní plán pro přípravu na stárnutí 2002“, Berlín, UN Economic Commission for Europe (Berlín 2002).

Tyto dokumenty zavádějí pojem „zavést stárnutí do centra pozornosti“ (angl. „to mainstream ageing“). Obecně je *mainstreaming* nástroj cílené sociální integrace určité skupiny anebo určité problematiky do všech aspektů sociálního, politického, ekonomického a kulturního života. Odvozený koncept *age mainstreaming* je (re)organizace, zkvalitňování, rozvoj a vyhodnocování koncepčních procesů tím, že při nich všechny zúčastněné subjekty budou na všech úrovních a ve všech stádiích využívat hledisko rovnosti bez ohledu na chronologický věk nebo generační příslušnost. Podobně jako v případě *gender mainstreaming* se jedná o rozšíření tradičních rozhodujících kritérií, jako jsou např. finanční náklady, právní aspekty, dopad na ekologii, hledisko administrativní zvládnutelnosti apod. Metoda *age mainstreaming* znamená, že ve všech rozhodovacích procesech (včetně plánování, provádění a vyhodnocování) se jako jedno z hodnotících hledisek používá i hodnocení pozitivního nebo negativního dopadu rozhodnutí na různé věkové skupiny a generace. Důsledná aplikace *age mainstreaming* je integrace věkové perspektivy do všech existujících politik, a to i v oblastech zdánlivě s chronologickým věkem nesouvisejících (doprava, finance, životní prostředí). *Age mainstreaming* je nabízen jako univerzální metoda managementu stárnoucích společností.

Charty zmiňující seniorskou otázku:

- Evropská sociální charta (Rada Evropy 1964/1988)
- Evropská charta pacientů seniorů (1997)
- Evropská charta pacientů postižených demencí a těch, kdo o ně pečují (1998)

- Charta práv a svobod starších občanů, kteří potřebují péči a pomoc druhé osoby (1996)

Evropský rámec – vybrané dokumenty: (<http://europa.eu.int>)

- Otevřená metoda koordinace: důchody, zdravotní péče a boj proti sociálnímu vyloučení
- Charta základních práv EU, čl. 25: „Unie uznává a respektuje práva seniorů na důstojný život, nezávislost a účast na společenském a kulturním životě“
- Směrnice Rady 2000/78/ES Obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání; komuniké COM(2002)9: Zpráva na vyžádání Stockholmského zasedání Rady Evropy „Zvyšování participace na pracovním trhu a propagace aktivního stárnutí“
- komuniké COM(2004)146: Zvyšování zaměstnanosti starších pracovníků a opožďování odchodu z pracovního trhu

Organizace pro ekonomický rozvoj a spolupráci (OECD):

- ELSA(2001)11 Návrh tematického rámce pro zlepšování postavení starších lidí na trhu práce
- dok. z 1998 Udržení prosperity ve stárnoucích společnostech (idea aktivního stárnutí) aj.
- Světová banka: Odvrácení krize stárnutí (1995)
- Světová zdravotnická organizace (WHO): projekt Stárnutí a životní cyklus (specifické akce na poli stárnutí a zdraví)
- Mezinárodní organizace práce (ILO): př. Doporučení pro starší pracovníky (rec. 162/1980)

Česká republika:

- „Národní program přípravy na stárnutí na období let 2003–2007“ (www.mpsv.cz). Jeho znění je založeno na Vídeňském plánu z roku 1982 a Zásadách OSN z roku 1991, a přestože byl přijat ještě před schválením Mezinárodního Madridského plánu v roce 2002, je s ním v plném souladu. Nejedná se o akční plán, ale souhrn cílů a doporučení, které de facto nemají právní závaznost pro žádný ze zodpovědných subjektů. Těmi jsou jednotlivá ministerstva. Program se snaží pokrýt úlohu celého životního cyklu v přípravě na stárnutí a uvádí doporučení v oblastech: etické principy, přirozené sociální prostředí, pracovní aktivity, hmotné zabezpečení, zdravý životní styl a kvalita života, zdravotní péče, komplexní sociální služby, spole-

čenské aktivity, vzdělávání a bydlení. První evaluace tohoto programu vládou ČR byla provedena v listopadu 2005. Zpráva k plnění Národního programu konstatuje, že po dvou letech trvání programu stále ještě zůstává řada oblastí, kde přetrvává neutěšená situace, která si vyžádá zvýšenou pozornost všech zúčastněných stran. Zdá se, že řada opatření nebyla dosud splněna vůbec, řada opatření začala být plněna v krátkodobém horizontu „jen kvůli“ plánu – není tedy součástí systematické a dlouhodobé snahy o změnu, a jako plnění plánu jsou vykazovány některé akce, které se dějí bez ohledu na jeho existenci (např. postup důchodové reformy). Bez zájmovosti není ani malá zainteresovanost krajů a měst o tvorbu efektivních regionálních plánů, přizpůsobených specifickým potřebám věkově heterogenních krajů a okresů ČR. Hodnotící zpráva končí návrhem na ustavení iniciativního a poradního orgánu vlády (výbor) pro problematiku seniorů a stárnutí populace (návrh by měl být vládě předložen do 28. 2. 2006).

Některé vybrané dokumenty ČR:

- Zákon o sociálním zabezpečení (100/1988 Sb.)
- Zákon o sociálních službách (srpen 2005)
- Zákon o právních prostředcích ochrany před diskriminací a rovném zacházení (antidiskriminační zákon)
- Zákon o zaměstnanosti (435/2004 Sb.)
- Zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (589/1992 Sb.)
- Koncepce rodinné politiky (říjen 2005, www.mpsv.cz)
- Národní akční plán sociálního začleňování na léta 2004–2006 (červenec 2004)
- Zákon o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání (schválen 2005)
- Národní program počítačové gramotnosti (2004–2005)
- Koncepce domácí péče (2004) Vládní návrh zákona o zdravotní péči (2005)
- Zákon o veřejném zdravotním pojištění (48/1997 Sb.)
- Vyhláška MZ o obsahu a časovém rozmezí preventivních prohlídek (č. 56/1997)
- Zákon o veřejném zdraví (258/2000 Sb.)
- Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (71/1967 Sb.)
- Zákon o důchodovém pojištění (155/1995 Sb.)

Všechny zákony a ministerské vyhlášky lze získat na www.portal.gov.cz

Webové stránky ministerstev: www.vlada.cz

Internetové zdroje:

- www.mpsv.cz – Ministerstvo práce a sociálních věcí
- www.mzcr.cz – Ministerstvo zdravotnictví
- www.reformaduchodu.cz – informace expertní skupiny pro reformu důchodu
- www.vlada.cz – informace z Vlády ČR, rozcestník pro ministerstva
- www.czso.cz – Český statistický úřad
- www.uzis.cz – zdravotnické statistiky
- portal.gov.cz Portál veřejné správy
- www.vupsv.cz – plné znění zpráv Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí
- www.vupb.cz – Výzkumný ústav bezpečnosti práce
- www.szu.cz – Státní zdravotní ústav, zajímavé info ke stažení
- www.pecujici.cz – info-portál pro pečující, zajímavé publikace ke stažení
- www.startpage.cz – rozcestník pro organizace a instituce
- www.diskriminace.cz – informační portál k diskriminaci
- www.cssz.cz – Česká zpráva sociálního zabezpečení
- www.bible.cz – Elektronická Bible
- www.stem.cz – veřejné mínění, výzkumy
- www.evmm.cz – veřejné mínění, výzkumy
- www.who.int/ageing/en – Světová zdravotnická organizace – publikace o stárnutí
- www.ilo.org/ilolex/english/convdisp2.htm – Mezinárodní organizace práce
- www.worldbank.org – Světová banka
- www.oecd.org – Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj

Shrnutí kapitoly Dokumenty

Kapitola uvádí výčet podstatných dokumentů, které stanovují priority v přístupu k seniorské otázce nebo se zabývají jejich právy atd. Mezi nejdůležitější patří:

- 1982 rezoluce OSN 37/51 Mezinárodní akční plán přípravy na stárnutí („Vídeňský plán“)
- 1991 rezoluce OSN 46/91 přijalo United Nations Principles for Older Persons (Principy Spojených národů pro starší osoby). (www.un.org)

- 1999 Mezinárodní rok seniorů
- 2002 Mezinárodní akční plán přípravy na stárnutí („Madridský plán“) „Společnost přátelská všem generacím“ (<http://www.mpsv.cz/files/clanky/1205/madrid.pdf>)
- 2002 „Regionální implementační strategie pro Madridský mezinárodní plán pro přípravu na stárnutí 2002“, Berlín, UN Economic Commision for Europe (Berlín 2002).

Tyto dokumenty zavádějí pojem zavést stárnutí do centra pozornosti (angl. „to mainstream ageing“). Koncept age mainstreamingu znamená, že se ve všech koncepčních a rozhodovacích procesech (plánování, provádění a vyhodnocování) všech zúčastněných subjektů na všech úrovních používá jako jedno z hodnotících hledisek (vedle finančních nákladů, právních aspektů, dopadu na ekologii, administrativní zvládnutelnosti apod.) i hodnocení pozitivního nebo negativního dopadu rozhodnutí na různé věkové skupiny a generace. Důsledná aplikace age mainstreamingu je integrace věkové perspektivy do všech existujících oblastí života společnosti, a to i do oblastí zdánlivě s chronologickým věkem nesouvisejících (doprava, finance, životní prostředí). Age mainstreaming je nabízen jako univerzální metoda managementu stárnoucích společností.

Česká vláda přijala v r. 2002 „Národní program přípravy na stárnutí na období let 2003–2007“ (www.mpsv.cz) Jeho znění vychází z výše uvedených mezinárodních dokumentů. Není to však akční plán, dokument má charakter cílů a doporučení, která nejsou právně závazná pro odpovědná ministerstva a jejich realizace je nesystematická a neefektivní.